

Når der skal foretages retslægelig obduktion

Information til pårørende

De retsmedicinske institutter i Danmark og
Dansk Selskab for Retsmedicin

Kontaktoplysninger

Retsmedicinsk Institut, Københavns Universitet

Frederik V's Vej 11, 2100 København Ø

Webside: retsmedicin.ku.dk

E-mail: retsmedicinsk.institut@forensic.ku.dk

Telefon: 35 32 61 94

Retsmedicinsk Institut, Syddansk Universitet

Winsløwparken 17, 5000 Odense C

Webside: www.sdu.dk/Om_SDU/Institutter_centre/Ri_retsmedicinsk_institut

E-mail: ri-institutsekretariat@health.sdu.dk

Telefon: 65 50 30 00

Institut for Retsmedicin, Aarhus Universitet

Brendstrupgårdsvej 100, 8200 Aarhus N

Webside: forens.au.dk

E-mail: forens@au.dk

Telefon: 87 16 75 00

Dansk Selskab for Retsmedicin

Webside: forensic.dk

Embedslægerne i Danmark

Sundhedsstyrelsen

Axel Heides Gade 1, 2300 København S

Webside: [http://www.sst.dk/Om%20styrelsen/Organisation/emb
edslaeger.aspx](http://www.sst.dk/Om%20styrelsen/Organisation/emb
edslaeger.aspx)

E-mail: sst@sst.dk

Telefon: 72 22 74 00

Indholdsfortegnelse

Kontaktoplysninger.....	2
Hvem beslutter, om der skal foretages en retslægelig obduktion	6
Hvad er formålet.....	7
Hvor foretages obduktionen	7
Hvem foretager obduktionen.....	7
Hvordan foregår en retslægelig obduktion	8
Forskning	10
Hvordan får man oplysninger om resultatet af obduktionen	12
Hvad sker der, hvis politiet afgør, at der ikke skal foretages en retsmedicinsk obduktion.....	12

UDKAST

Som pårørende, der pludselig og uventet har mistet en nærtstående, kan det være svært at rumme tanken om at der skal obduktion.

Men for mange er det samtidig en trøst af vide, at obduktion kan være med til at afklare, hvorfor dødsfaldet er indtruffet og i mange tilfælde kan bidrage til at forebygge andre dødsfald.

Det er vor erfaring, at denne viden kan have stor betydning i processen med at komme over et tab og i sorgbearbejdelsen.

Vi vil med denne pjece fortælle om den retslægelige obduktion og om hvad der sker før, under og efter obduktionen.

Med venlig hilsen

De retsmedicinske institutter i Danmark og
Dansk Selskab for Retsmedicin

Hvem beslutter, om der skal foretages en retslægelig obduktion

Forudsætningen for at der kan foretages en retslægelig obduktion er, at der er afholdt et retslægeligt ligsyn. Reglerne for, hvornår der skal afholdes et *retslægeligt ligsyn* står i Sundhedsloven (bagerst i folderen er der et uddrag af loven).

Et *retslægeligt ligsyn* er en undersøgelse af afdøde, hvor politiet i samarbejde med en embedslæge eller en *retsmediciner* (det samme som en *retslæge*), beslutter om der skal foretages en *retsmedicinsk obduktion* (det samme som en *retslægelig obduktion*).

Sammen vil politi og embedslæge vurdere omstændighederne ved dødsfaldet og gennemgå oplysninger fra læge- og sygehusjournaler, politirapporter og lignende. Herefter vil embedslægen se efter tegn på sygdom og skader ved at undersøge afdøde udvendigt.

Før ligsynet finder sted, vil politiet have informeret de pårørende om, at det kan være nødvendigt at foretage en retsmedicinsk obduktion.

Som pårørende kan man modsætte sig en retsmedicinsk obduktion, hvilket så vidt muligt vil blive efterlevet. Hvis politiet mener, at en retsmedicinsk obduktion er strengt nødvendig, skal det inden for 24 timer afgøres af en domstol om den retsmedicinske obduktion skal foretages eller ej.

Politiet kan også på vegne af fx Arbejdsskadestyrelsen anmode om en obduktion.

Figur 1: Et retslægeligt ligsyn foregår i samarbejde mellem politi og embedslæge. Her besluttet det om der skal udføres en retsmedicinsk (retslægelig) obduktion

Hvad er formålet

Formålet med en retsmedicinsk obduktion er at finde frem til måden hvorpå døden indtraf og hvorfor (døds måde og dødsårsag).

Ved obduktionen vurderer *retsmedicinerne* hvordan tegn på sygdom, læsioner (skader) eller andre forandringer kan være opstået. Vurderingen kan være med til at afgøre, om dødsfaldet skyldes fx et strafbart forhold, ulykke, fejlbehandling eller om der er tale om en naturlig død.

Resultaterne fra den retsmedicinske obduktion kan også bidrage på andre områder, fx danne grundlag for et spørgsmål om udbetaling af erstatning eller give mulighed for at undersøge om dødsfaldet kan skyldes en arvelig sygdom.

Hvor foretages obduktionen

Efter det retslægelige ligsyn har fundet sted, vil afdøde blive kørt til et af de retsmedicinske institutter i Danmark, dvs. enten København, Odense eller Aarhus. Som hovedregel sker obduktionen indenfor få dage efter det retslægelige ligsyn, hvorefter afdøde vil blive kørt tilbage efter obduktionen.

Hvem foretager obduktionen

Obduktionen udføres af en læge ansat på et retsmedicinsk institut. Resultaterne af obduktionen vil altid blive vurderet af en speciallæge i retsmedicin.

De retsmedicinske institutter er uafhængige af sundhedssektoren, retsvæsenet og politiet, idet de hører under universiteterne i hhv. København, Syddanmark (Odense) og Aarhus.

Hvordan foregår en retslægelig obduktion

Man kan tænke på en obduktion som en stor operation: Liget behandles, både før, under og efter en obduktion, med samme respekt, værdighed og omhu som en levende bliver ved en operation.

Figur 2: Obduktionsstuen på Institut for Retsmedicin, Aarhus. Obduktioner foretages under forhold som minder meget om dem der er på en operationsstue på et sygehus. Der er strenge krav til bl.a. adgang og hygiejne.

Afdøde vil blive CT-skannet forud for selve obduktionen. Selve CT-skanningen (som er en særlig type røntgenundersøgelse) foregår på samme måde og med samme type apparater som det sker med levende mennesker på sygehusene. En CT-skanning kan i nogle tilfælde afsløre tegn på sygdom, læsioner eller andre særlige forhold; viden som anvendes ved obduktionen.

Lægen undersøger først afdøde udvendigt for at påvise og dokumentere alle tegn på sygdom, læsioner og andre relevante forhold.

Derefter undersøger lægen de indre organer i brysthulen, bughulen og kraniet.

Figur 3: Vævsprøver som skal undersøges under mikroskop er små. Billedet viser en vævsprøve (det sorte) indstøbt i en paraffin-blok (den lyse "firkant"). En ganske tynd skive skæres af paraffin-blokken og kan derefter undersøges i mikroskopet.

De indre organer tages ud af kroppen og undersøges enkeltvis. Efter de indre organer er undersøgt bliver de, medmindre der skal foretages yderligere undersøgelser, lagt tilbage i afdøde.

Som led i en obduktion udtages altid blod- og vævsprøver til yderligere undersøgelse. Der kan fx være behov for at undersøge om afdøde har haft alkohol eller medicin i blodet (en *retskemisk* undersøgelse) eller om der er tegn på sygdom, som ikke kan ses med det blotte øje, men kun med mikroskop (en *vævs mikroskopisk* undersøgelse).

Prøverne vil herefter blive opbevaret på de retsmedicinske institutter.

Efter obduktionen bliver afdøde gjort pænt i stand, så man som pårørende har mulighed for at se afdøde og tage afsked på samme måde som ved andre dødsfald.

Forskning

I mange tilfælde foretages en retsmedicinsk obduktion fordi dødsfaldet er pludseligt og uventet. Årsagen kan være at afdøde havde en sygdom, for eksempel en arvelig sygdom, som man ikke opdager ved almindelige undersøgelser. Andre tilfælde kan være ukendte bivirkninger til lægemidler eller ulykker, hvor nyt sikkerhedsudstyr kan forebygge de alvorligste skader.

Viden opnået ved retsmedicinsk obduktioner har haft stor betydning bl.a. for arbejdet med at forebygge vuggedød og pludselig uventet hjertedød på arvelig baggrund og indsatsen med at nedbringe antallet af trafikuheld med dødelig udgang. Den retsmedicinske forskning har derfor stor betydning for andre mennesker og for samfundet i al almindelighed.

De undersøgelser der foretages som del af opklaringen af det enkelte dødsfald udgør et vigtigt grundlag for forskning og forebyggelse. I nogle tilfælde er udtagning af ekstra vævsprøver nødvendigt for at både igangværende og fremtidige forskningsprojekter kan gennemføres.

Samtykke til forskning

Ifølge lovgivningen, er det *kun* tilladt at benytte de vævsprøver, der udtages i forbindelse med obduktionen til brug i forskning, hvis afdødes nærmeste pårørende har givet lov til det. Dette samtykke kan være direkte eller indirekte (stiltiende). Vedlagt denne folder finder du en samtykkeerklæring, som du, som nærmeste pårørende, bedes udfylde og returnere i den medsendte frankerede kuvert.

I lovens forstand, kan den nærmeste pårørende være ægtefælle, samlever, registreret partner, slægtninge i lige linje og søskende. Nærmeste pårørende kan også være en nær ven, hvis førnævnte slægtninge ikke findes.

Med dit samtykke giver du en generel tilladelse til, at de vævsprøver, der er udtaget i forbindelse med enhver obduktion kan indgå i fremtidige forskningsprojekter.

Det enkelte forskningsprojekt, der gør brug af vævsprøverne vil altid skulle godkendes af Det Videnskabetiske Komite system, som bl.a. også vil tage stilling til, om der fra de nærmeste pårørende skal indhentes et yderligere og specifikt samtykke, til det enkelte projekt.

Såfremt du har brug for yderligere informationer før du kan tage stilling til det generelle samtykke, kan en læge på et retsmedicinsk institut, besvare generelle spørgsmål om den retsmedicinske forskning, men ikke om den enkelte sag.

De retsmedicinske institutter er forpligtet til at registrere de indkomne tilladelser og forbud. Du kan på et hvilket som helst tidspunkt tilbagetrække din tilladelse og vævet vil herefter ikke blive benyttet til forskning.

Biologiske prøver bliver altid opbevaret under forhold godkendt af Datatilsynet og bruges kun i forskning godkendt af en Videnskabetisk Komite.

Hvordan får man oplysninger om resultatet af obduktionen

Resultatet af obduktionen sendes med brev til politimesteren i den politikreds, hvor døden er indtrådt. Der sendes samtidig en kopi af brevet til embedslægen.

Vil man som pårørende vide mere om hvad obduktionen har vist og hvad døden skyldtes, skal man kontakte politiet eller embedslægen. Afhængig af forholdene omkring dødsfaldet og de undersøgelser der skal laves, kan det endelige resultat i nogle tilfælde først være klar efter flere måneder.

Afdødes egen læge får ikke automatisk besked om resultatet af obduktionen. Som pårørende kan man altid henvende sig til sin egen læge, som oftest vil kunne skaffe oplysninger fra obduktioner og i givet fald også hjælpe med at forklare betydningen af disse.

Hvad sker der, hvis politiet afgør, at der ikke skal foretages en retsmedicinsk obduktion

Der bliver ikke udført en retsmedicinsk obduktion, hvis politi og embedslæge ved det retslægelige ligsyn beslutter det er nødvendigt. I disse tilfælde kan man få foretaget en lægevidenskabelig obduktion. En sådan obduktion foregår på en patologisk afdeling på et nærmeste sygehus. Der bliver *ikke* automatisk udført en obduktion på sygehuset – man skal som pårørende udtrykkeligt fremsætte et ønske herom.

Den lægevidenskabelige obduktion vil blive gennemført af en læge på den patologiske afdeling og vil ikke som den retslægelige obduktion indeholde en grundig udvendig undersøgelse eller de supplerende undersøgelser, der kan afgøre om der er tale om fx forgiftning eller arvelig lidelse.

En sådan anmodning om lægevidenskabelig obduktion skal fremsættes umiddelbart efter det retslægelige ligsyn. Bedemanden og/eller egen læge kan hjælpe med at få lavet aftale om obduktion på sygehuset.

Uddrag af Sundhedsloven

(LBK nr 913 af 13/07/2010)

Kapitel 55 – Ligsyn m.v.

Indberetning til politiet

§ 179. Den læge, der tilkaldes i anledning af dødsfald, skal afgive indberetning til politiet,

- 1) når dødsfaldet skyldes et strafbart forhold, selvmord eller ulykkestilfælde,
- 2) når en person findes død,
- 3) når døden er indtrådt pludseligt og ikke er forudset af lægefaglige grunde,
- 4) når der er grund til at antage, at dødsfaldet kan skyldes en erhvervssygdom, der er omfattet af lov om arbejdsskadesikring,
- 5) når døden kan være en følge af fejl, forsømmelse eller ulykkelig hændelse i forbindelse med behandling eller forebyggelse af sygdom,
- 6) når dødsfald forekommer i Kriminalforsorgens institutioner, eller
- 7) når det i øvrigt ikke med sikkerhed kan udelukkes, at dødsfaldet skyldes et strafbart forhold, selvmord eller ulykkestilfælde eller dødsfaldet af andre grunde skønnes at kunne have politimæssig interesse.

Stk. 2. Ved dødsfald på sygehus eller lignende institution afgives den indberetning, der er nævnt i stk. 1, af den ledende læge.

Retslægeligt ligsyn

§ 180. I de tilfælde, der er nævnt i § 179, iværksættes retslægeligt ligsyn.

Stk. 2. Retslægeligt ligsyn kan dog undlades:

- 1) ved dødsfald efter ulykkestilfælde, såfremt døden først er indtrådt nogen tid efter ulykken og politiet efter de tilvejebragte oplysninger finder det åbenbart, at dødsfaldet er uden politimæssig interesse,
- 2) ved de dødsfald, der er nævnt i § 179, stk. 1, nr. 2, 3, 5 og 6, såfremt der mellem politiet og embedslægen er enighed om, at de tilvejebragte oplysninger gør det åbenbart, at der foreligger naturlig død,
- 3) ved de dødsfald, der er nævnt i § 179, stk. 1, nr. 4, såfremt embedslægen finder, at de tilvejebragte oplysninger med tilstrækkelig sikkerhed har klarlagt dødsårsagen, og
- 4) ved andre dødsfald, der er kommet til politiets kundskab og er antaget at kunne have politimæssig interesse, såfremt politiet efter en undersøgelse finder det åbenbart, at der er tale om naturlig død.

§ 181. Retslægeligt ligsyn foretages af politiet og en embedslæge i forening.
Stk. 2. Indenrigs- og sundhedsministeren kan meddele andre læger tilladelse til at deltage i retslægeligt ligsyn i embedslægens sted. I påtrængende tilfælde kan en af politidirektøren udpeget læge deltage.

Kapitel 56— Obduktion

Retslægelig obduktion

§ 184. Retslægelig obduktion skal foretages,

- 1) når dødsfaldet skyldes et strafbart forhold, eller muligheden heraf ikke med tilstrækkelig sikkerhed kan udelukkes, eller obduktion dog skønnes nødvendig for at hindre, at der senere kan opstå mistanke herom,
- 2) når dødsmåden i øvrigt ikke er fastslået med tilstrækkelig sikkerhed ved det retslægelige ligsyn, eller
- 3) når dødsårsagen ikke er fastslået med tilstrækkelig sikkerhed ved det retslægelige ligsyn og yderligere retsmedicinske undersøgelser af politimæssige grunde skønnes påkrævet.

Stk. 2. Skønnes almen interesse i øvrigt at kræve en særlig undersøgelse af dødsårsagen ved bestemte grupper af dødsfald, kan indenrigs- og sundhedsministeren bestemme, at der ved sådanne dødsfald skal foretages retslægelig obduktion.

§ 185. Bestemmelse om retslægelig obduktion træffes af politiet. Obduktionen udføres af en sagkyndig læge, der udpeges af indenrigs- og sundhedsministeren.

Stk. 2. Såfremt omstændighederne tillader det, skal afdødes nærmeste, førend obduktion foretages, underrettes om dødsfaldet og om, at der vil blive foretaget obduktion. Den pågældende skal samtidig gøres bekendt med adgangen til domstolsprøvelse.

Domstolsprøvelse

§ 186. Såfremt afdødes nærmeste modsætter sig retslægelig obduktion, skal politiet inden 24 timer indbringe spørgsmålet om lovligheden af beslutningen herom for retten.

Stk. 2. Sagen behandles efter strafferetsplejens regler. Rettens afgørelse træffes ved kendelse. Kære til landsretten kan kun ske inden for en frist på 3 dage. Retsplejelovens § 910 finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 3. I de i § 184, stk. 1, nævnte tilfælde kan obduktion foretages, inden rettens afgørelse foreligger, såfremt der er nærliggende fare for, at øjemedet ellers vil forspildes.

UDKAST

Hic locus est ubi mors gaudet succurrere vitae

Latinsk for "Her er det sted hvor døden fryder sig over at hjælpe livet"

Verden over er citatet skrevet ved indgangen til talrige obduktionsstuer på bl.a. retsmedicinske institutter. Sætningen sammenfatter formålet med enhver obduktion: At indsamle viden som kan komme de levende til gavn.

